

ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ
ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Α΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20 ΜΑΪΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Θεωρικά : Η ενίσχυση του δημοκρατικού πολιτεύματος επιτεύχθηκε, στην κλασική Αθήνα, με οικονομικές παροχές, που επεκτάθηκαν και σε δαπάνες για την πολιτιστική ανάπτυξη των Αθηναίων. Τα θεωρικά ήταν το αντίτιμο της ελεύθερης εισόδου των πολιτών στο θέατρο, το οποίο αποτελούσε χώρο παιδείας για τους Αθηναίους.

Ηγεμονία (Principatus) : Ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Αύγουστος (27 π.Χ.-14 μ.Χ.) συγκέντρωσε βαθμιαία όλες τις εξουσίες στο πρόσωπό του εγκαθιδρύοντας μια μορφή μοναρχικού πολιτεύματος. Αυτή η μορφή του πολιτεύματος ονομάστηκε Ηγεμονία (Principatus) από τον τίτλο του πρώτου πολίτη (princeps).

Α΄ Ελληνικός Αποικισμός : Τα ελληνικά φύλα (Αιολείς, Ίωνες, Δωριείς) από τα μέσα περίπου του 11ου αι. π.Χ. μέχρι και τον 9ο αι. π.Χ. εξαπλώθηκαν, με γέφυρα τα νησιά του Αιγαίου, στις δυτικές ακτές της Μ. Ασίας. Οι μεταναστευτικές αυτές κινήσεις είναι γνωστές ως πρώτος ελληνικός αποικισμός

ΘΕΜΑ Α2

1. Στην κορυφή της αιγυπτιακής κοινωνίας βρισκόταν ο Φαραώ που ενσάρκωνε τον επίγειο θεό αλλά και το κράτος. **«Σωστό»**
2. Οι περσικοί πόλεμοι (Τα Μηδικά) ήταν οι πρώτοι εθνικοί πόλεμοι των Ελλήνων. **«Σωστό»**
3. Άμεση και φανερή συνέπεια του Πελοποννησιακού πολέμου (431-404 π.Χ.) ήταν η ήττα των Σπαρτιατών και κατ' επέκταση η αναγνώριση της Αθηναϊκής Ηγεμονίας. **«Λάθος»**
4. Το σύστημα διακυβέρνησης στα ελληνιστικά βασίλεια της Ανατολής ήταν η δημοκρατία. **«Λάθος»**
5. Πληβείοι ονομάζονταν αυτοί που ζούσαν κοντά στους Ρωμαίους πατρικίους, ως υπήκοοι, και δέχονταν την προστασία τους. **«Λάθος»**
6. Επιδιώξεις των πόλεων κρατών ήταν η ελευθερία, η αυτάρκεια και η δημοκρατία. **«Λάθος»**
7. Το νέο πολίτευμα που εγκαθίδρυσαν οι Ρωμαίοι, το 509 π.Χ., το ονόμαζαν δημοκρατία (Res publica). **«Σωστό»**
8. Στα ομηρικά χρόνια διεξαγόταν περιορισμένο ανταλλακτικό εμπόριο μεταξύ των οίκων. **«Σωστό»**
9. Η κωδικοποίηση των νόμων της εποχής του Ιουστινιανού έγινε γνωστή το 16^ο αιώνα ως Corpus iuris civilis (αστικό δίκαιο) και αποτέλεσε τη βάση της νεότερης νομοθεσίας των ευρωπαϊκών κρατών. **«Σωστό»**
10. Οι δημιουργοί αποτελούσαν περιουσιακό στοιχείο του ομηρικού οίκου. **«Λάθος»**

ΘΕΜΑ Β1

Σωστή απάντηση είναι το **γ**.

Η οργάνωση των ανθρώπων σε πόλεις δεν ήταν ένα καινούργιο ιστορικό φαινόμενο. Από την 4η χιλιετία π.Χ. στη Μεσοποταμία οι Σουμέριοι, όπως μας έγινε γνωστό, ήταν οργανωμένοι σε πόλεις με αναπτυγμένη οικονομική και πολιτιστική δραστηριότητα. Σε καμία όμως απ' αυτές τις πόλεις οι κάτοικοι δεν ανέπτυξαν «πολιτική» δραστηριότητα, δηλαδή δεν είδαν τη ζωή τους συνδεδεμένη με τις ιδέες της ελευθερίας, της αυτόβουλης δράσης για την αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων και της κατοχύρωσης των δικαιωμάτων τους. Μόνο μέσα στις ελληνικές πόλεις-κράτη οι έννοιες «του πολίτη» και «της πολιτικής» απέκτησαν υπόσταση και έγιναν πραγματικότητα. Έτσι κατανοούμε γιατί ο θεσμός της πόλης-κράτους ήταν σημαντική καινοτομία με συνέπειες μεγάλες για την εξέλιξη του πολιτισμού. Δε θα ήταν υπερβολική η επισήμανση πως ό,τι αποτελεί επίτευγμα του ελληνικού πολιτισμού γεννήθηκε μέσα από τη λειτουργία του θεσμού της πόλης-κράτους. Η δημοκρατία, η ποίηση και ιδιαίτερα το θέατρο, η φιλοσοφία, η ρητορεία, η πολεοδομία και η επιστήμη ήταν επιτεύγματα της δραστηριότητας του ανθρώπου στο πλαίσιο της πόλης-κράτους.

ΘΕΜΑ Β2

Η οικουμενικότητα του ελληνιστικού πολιτισμού γίνεται φανερό από τη χρήση της ελληνικής γλώσσας όχι μόνο μεταξύ των Ελλήνων αλλά και των εξελληνισμένων γηγενών. Η μορφή της ελληνικής γλώσσας που προέκυψε και διαδόθηκε κατά τους ελληνιστικούς χρόνους είναι γνωστή ως Κοινή Ελληνική ή απλώς Κοινή. Η διαμόρφωσή της οφείλεται στη συγχώνευση των ελληνικών διαλέκτων –έχοντας ως βάση την αττική διάλεκτο– στο χώρο της Ανατολής, όπου συνέρρεαν Έλληνες και όπου υπήρχε ανάγκη να επικοινωνήσουν με ευκολία μεταξύ τους αλλά και με τους γηγενείς. Όπως ήταν φυσικό, επικράτησαν οι απλούστερες διαλεκτικές ιδιομορφίες και έτσι διαμορφώθηκε ενιαίο γλωσσικό σύστημα γραπτής και προφορικής επικοινωνίας. Η Κοινή χρησιμοποιήθηκε στην καθημερινή επικοινωνία από το λαό αλλά και από συγγραφείς της εποχής. Αποτέλεσε το όργανο διάδοσης των κηρυγμάτων του χριστιανισμού. Η Βίβλος είναι γραμμένη σ' αυτή τη γλώσσα.

ΟΜΑΔΑ Β'

ΘΕΜΑ Γ1

Α) Στο κείμενο αναφέρεται ότι, όταν κάποτε ο Τιβέριος Γράκχος περνούσε από την Τυρρηνία για να πάει στη Νομαντία, είδε έρημη τη γη και τους μεγαλογαιοκτήμονες να χρησιμοποιούν στα κτήματά τους τους γεωργούς και τους βοσκούς σαν δούλους. Όλα τα παραπάνω συνιστούσαν το λεγόμενο «αγροτικό ζήτημα» την εποχή του Τιβέριου, ο οποίος, με την επίμονη παρότρυνση του λαού, αποφάσισε να παρέμβει δυναμικά για την επίλυσή του διανέμοντας δημόσια γη στους φτωχούς.

Β) Πράγματι, όταν εκλέχτηκε δήμαρχος (133 π.Χ.), πρότεινε την ψήφιση του αγροτικού νόμου, σύμφωνα με τον οποίο δεν επιτρεπόταν σε κανένα πολίτη να κατέχει ιδιοκτησία μεγαλύτερη από 500 πλέθρα γης. Εάν μέχρι εκείνη την εποχή κατείχε περισσότερη γη, τότε θα μπορούσε να κρατήσει επιπλέον και από 250 πλέθρα για καθένα από τα δύο αρσενικά παιδιά του. Δεν επιτρεπόταν όμως σε καμία περίπτωση η κατοχή της γης να ξεπερνά στο σύνολο τα 1000 πλέθρα. Με το νόμο αυτό προβλεπόταν αναδιανομή

της δημόσιας γης στους ακτήμονες. Όση γη θα επιστρεφόταν με την εφαρμογή του νόμου θα μοιραζόταν εκ νέου ανά 30 πλέθρα σε κάθε πολίτη που δεν είχε έγγειο ιδιοκτησία. Εκτός από τον αγροτικό νόμο, τολμηρή πρέπει να θεωρηθεί και η πρότασή του για τη διάθεση των θησαυρών του βασιλιά της Περγάμου, Άτταλου Γ', ο οποίος, όπως είναι γνωστό, κληροδότησε πεθαίνοντας το κράτος του στο ρωμαϊκό λαό (133 π.Χ.). Ο Τιβέριος πρότεινε ο θησαυρός της Περγάμου να δοθεί στους ακτήμονες, για να αγοράσουν εργαλεία και να καλλιεργήσουν τα κτήματα που θα αποκτούσαν. Η αντίδραση όμως των συγκλητικών και η εξαγορά των συνειδήσεων του λαού οδήγησαν στην αποτυχία των σχεδίων του Τιβέριου. Ο ίδιος δολοφονήθηκε• *επιβεβαιώνεται, λοιπόν, η πληροφορία του Πλούταρχου, πως η φιλοτιμία και τα φιλολαϊκά αισθήματα του Τιβέριου Γράκχου έγιναν αφορμή για να πάθουν οι Γράκχοι πολλές συμφορές* (ανάλογη πολιτική ακολούθησε λίγα χρόνια μετά και ο Γάιος Γράκχος). Το νόμο του, αν και δεν τολμήσαν να τον καταργήσουν, δεν τον εφάρμοσαν.

ΘΕΜΑ Δ1

Η κύρια πηγή πλούτου και ανάπτυξης του μυκηναϊκού κόσμου ήταν το εμπόριο, η άσκηση του οποίου έστρεψε τους Μυκηναίους στη θάλασσα. Μέχρι τα μέσα του 15ου αι. π.Χ. ηγετικό ρόλο στο Αιγαίο έπαιζαν οι Κρήτες· στα τέλη, ωστόσο, του ίδιου αιώνα οι Μυκηναίοι κυριάρχησαν στην Κρήτη και κατέλαβαν την Κνωσό. Εκτόπισαν από το Αιγαίο τους Κρήτες και επέβαλαν τη δική τους θαλασσοκρατία. Τα ανασκαφικά δεδομένα αποδεικνύουν την ύπαρξη μυκηναϊκών εγκαταστάσεων ή εμπορικών σταθμών σ' όλο το Αιγαίο. Τους δύο επόμενους αιώνες η εξάπλωσή τους επεκτείνεται πέρα από το Αιγαίο. Το 13ο αι. π.Χ. αποίκισαν συστηματικά την Κύπρο, η οποία ανήκε στη σφαίρα επιρροής των Φοινίκων και των Αιγυπτίων, συμβάλλοντας στον εξελληνισμό της. Ίδρυσαν μυκηναϊκή παροικία στη φοινικική πόλη Ουγκαρίτ και επέκτειναν τις εμπορικές δραστηριότητές τους νοτιότερα, στην Παλαιστίνη και την Αίγυπτο. Για την εξάπλωση και τη δύναμη των Μυκηναίων μας πληροφορούν και οι χεττιτικές πηγές. Πινακίδες που βρέθηκαν στη Χαττούσα αναφέρονται με τιμητικό τρόπο στο βασιλιά των «Αχιγιάβα», τον οποίο ο βασιλιάς των Χετταίων αποκαλεί αδελφό. Είναι πιθανό πίσω από τους Αχιγιάβα των πινακίδων να βρίσκονται οι Αχαιοί. Εάν αυτό είναι αληθές, τότε πρέπει να δεχτούμε, όπως μας πληροφορούν οι πινακίδες, ότι οι σχέσεις μεταξύ Αχαιών και Χετταίων ήταν φιλικές. *Το κείμενο του D. Page προσθέτει αρκετές πληροφορίες για τις καλές σχέσεις Χετταίων και Μυκηναίων εκείνη την περίοδο. Καταρχάς για τους Χετταίους οι Αχιγιάβα είναι οι Έλληνες της Ρόδου, ενός αχαιϊκού νησιωτικού κράτους, που επί 200 χρόνια, φαίνεται ότι απολάμβανε μια ξεχωριστή θέση στη χεττιτική διπλωματία. Αυτό το κράτος διοικούσαν από έναν βασιλιά, ο οποίος έστελνε πολύτιμα δώρα στο Χετταίο αυτοκράτορα, ενώ, όπως φαίνεται, σε αντάλλαγμα ο πρώτος εξουσίαζε μια μικρή περιοχή στην -απέναντι από τη Ρόδο- ηπειρωτική ακτή με όρια καθορισμένα από συνθήκη μεταξύ των δύο κρατών. Ο D. Page σχολιάζει πως η συνθήκη αυτή τηρούνταν σχολαστικά από τον μέγιστο των Χετταίων αυτοκρατόρων. Αμοιβαία συμφέροντα φαίνεται ότι συντηρούσαν τους φιλικούς δεσμούς και το ειρηνικό κλίμα μεταξύ των δύο κρατών, αφού οι Χετταίος αυτοκράτορας εκτόπιζε στη Ρόδο τους πολιτικούς του αντιπάλους είτε από την αυλή του είτε από άλλες υποτελείς*

αιυές. Συνεπώς το βασίλειο της Ρόδου διασφάλιζε την εξουσία του και την παραμονή του στο θρόνο. Καταληκτικά ο ιστορικός αναφέρει ότι οι δύο ηγεμόνες αντιμετώπιζαν ο ένας τον άλλο σαν ίσος προς ίσο. Ωστόσο, υπήρχαν και περίοδοι κατά τις οποίες ο Χετταίος βασιλιάς κάνει παράπονα στον αδελφό του για τις επιδρομές των Αχιγιάβα στη χώρα του. Κάποιοι Μυκηναίοι θα πρέπει να ήταν και οι «Αχαϊβάσα» (Αχαιοί) οι οποίοι, όπως αναφέρονται στις αιγυπτιακές επιγραφές, εισέβαλαν μαζί με τους λαούς της θάλασσας στην Αίγυπτο στις αρχές του 12ου αι. π.Χ. Είναι βέβαιο ότι οι Μυκηναίοι επεκτάθηκαν και προς τη δυτική Μεσόγειο. Προϊόντα τους έχουν βρεθεί στην ιταλική χερσόνησο, τη Σικελία, τη Σαρδηνία και τις ανατολικές ακτές της Ισπανίας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ : ΜΠΟΥΓΙΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ

Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

